

ВИКОНАВСЬКА ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ЯК ФОРМА ІСНУВАННЯ МУЗИЧНОГО ТВОРУ

Карпенко О. О., ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

Формування феноменолого-герменевтичної парадигми мислення у ХХ столітті суттєво змінило уявлення про мистецтво та можливості його інтерпретації. У світлі нової парадигми істина мистецтва вже не являє собою якоесь закінчене повідомлення, а мислиться як така, що відкривається в горизонті розуміючої присутності Dasein – тут-буття, зараз-буття (М. Гайдеггер). Мистецтво розглядається як герменевтичний феномен, а розуміння та інтерпретація виступають конститутивними факторами його буття.

В контексті герменевтичних досліджень особливого значення набуває питання виконавської інтерпретації в музичному мистецтві, коли відбувається не тільки відтворення початкового музичного тексту, створеного композитором, а і його тлумачення виконавцем. Посередником між композитором та виконавцем виступає нотний запис, який є носієм авторських задумів, певним шифром, який потребує розкодування зусиллями саме виконавця. «Створення нотного тексту – лише проміжний етап творчого процесу, адже ноти – це ще не музика, стверджує М. Тараканов. – Для того, щоб музика стала реальністю, набула живого звучання, необхідні ще й зусилля інтерпретатора, котрий не є слухняним рабом композитора, а творчо активно трактує його задум» [6, с. 318]. Виконавець ніби сканує знакове полотно, вирізняє приховані звукові структури, визволяє живий музичний потік та дарує його слухачеві.

Специфіка музичного твору полягає в тому, що його життя миттєве і сконцентроване у моменті звучання, решту часу він існує лише в потенції або у віртуальності виконаних вже інтерпретацій. Кожного разу, звертаючись до нотного матеріалу, виконавець наповнює життєдайною енергією знаки, які покликані скоріше фіксувати та архівувати музичну інформацію.

Н. Корихалова виділяє три онтологічні форми існування музичного твору: потенційна (ймовірна), віртуальна (сукупність здійснених реалізацій твору, пам'ять про які зберігається у суспільній свідомості) та актуальна (існування в конкретному акті виконання, який здійснюється в даний момент часу і сприймається слухачем) [4, с. 148-149].

Беззаперечно, що саме актуальна форма акумулює у собі інтенції композитора, інтерпретації виконавця та здатність сприйняття слухача. Завдяки творчим та інтелектуальним зусиллям цієї тріади: «композитор – виконавець – слухач», виявленої Б. Асаф'євим, музичний твір існує в теперішньому моменті в зараз-Бутті, адже музика - мистецтво часове і музичний ейдос виявляється у

безпосередньому звучанні. Константним залишається лише базовий матеріал – авторський задум, дві інші складові тріади постійно змінюються, варіюють, ця властивість надає музичному творові ознак неповторності, спонтанності та новизни. Кожне звучання музичного твору за своєю природою унікальне, навіть один і той же виконавець неспроможний повторити твір з ідентичною точністю та й слухач сприймає музичну інформацію щоразу по-іншому.

Тож виконавська інтерпретація постає як варіантна множинність трактування, яка наповнює існування музичного твору новими смислами. У цьому зв'язку доцільно згадати зауваження Г. Гадамера «інтерпретація повинна бути компетентною», тобто виконавець повинен зрозуміти посилення композитора і донести його до слухача, «розуміння – нездоланна основа інтерпретації»

(П. Рикер). Володіючи музичною мовою, втілюючи композиторський задум, виконавець повинен жадати щось сказати слухачеві, він стає голосом автору, не втрачаючи власної самоцінності, і саме в цей час народжується самобутнє, натхненне життя музики у миті виконання.

Натомість доречним є наступне посилення: буття просвічує крізь людину, а музичне буття просвічує крізь виконавця.

Література:

1. Асаф'єв Б. В. *Музыкальная форма как процесс* / Б. В. Асаф'єв. – 2-е изд. – Л.: Музыка, 1971. – 376 с., нот.
2. Гадамер Х.-Г. *Истина и метод* / Х.-Г. Гадамер; пер. с нем. – М.: Прогресс, 1988. – 704 с.
3. Лосев А. Ф. *Философия. Мифология. Культура* / А. Ф. Лосев. – М.: Политиздат, 1991. – 525 с. – (Мыслители XX века).
4. Корыхалова Н. П. *Интерпретация музыки. Теоретические проблемы музыкального исполнительства и критический анализ их разработки в современной буржуазной эстетике* / Н. П. Корыхалова. – Л.: Музыка, 1979 – 208с.
5. Рикёр П. *Герменевтика и метод социальных наук [Электронный ресурс]* / П. Рикер. – Режим доступа: <http://philosophy.ru/library/ricoeur/social.html>
6. Тараканов М. Е. *Замысел композитора и путеего воплощения* / М. Е. Тараканов // *Психология процессов художественного творчества*. – Л.: Наука, 1980. – С. 127-138. ___